

Pełny tekst:

Oświadczenie
Prezydium Rady Konferencji Episkopatów Europy (CCEE)
i Przewodniczącego Komisji Episkopatów Wspólnoty Europejskiej (COMECE)
w 75. rocznicę wyzwolenia
niemieckiego nazistowskiego obozu zagłady Auschwitz-Birkenau

Upływa 75 lat od wyzwolenia niemieckiego nazistowskiego obozu koncentracyjnego i zagłady Auschwitz-Birkenau (27.01.1945), a miejsce to nadal przeżywa trwogę.

1. Auschwitz-Birkenau to był największy nazistowski obóz koncentracyjny i zagłady, założony w 1940 roku na okupowanych ziemiach polskich. Założony dla Polaków (Auschwitz), został znacznie rozbudowany na terenie sąsiedniej Brzezinki (Auschwitz-Birkenau) i w latach 1942-1945, w ramach programu „ostatecznego rozwiązania” (*Endlösung*), stał się miejscem masowej zagłady ludności żydowskiej. W KL Auschwitz-Birkenau niemieccy narodowi socjaliści zamordowali ponad milion Żydów, dziesiątki tysięcy Polaków (około 75 000) oraz Romów (21 000), Rosjan (15 000) i kilkanaście tysięcy więźniów innych narodowości. Ze względu na ogrom ofiar żydowskich jest to największe miejsce zagłady Żydów i największe na świecie miejsce masowego ludobójstwa.

Auschwitz stał się symbolem wszystkich niemieckich obozów koncentracyjnych, a nawet wszystkich tego rodzaju miejsc zagłady. To jakby szczyt nienawiści do człowieka, która zebrała swoje śmiertelne żniwo w XX wieku. To tu doprowadzono do ostatecznych granic tezę o zasadniczej nierówności ludzi. Tu naziści przywłaszczyli sobie władzę decydowania, kto jest człowiekiem, a kto nim nie jest. Tu eutanazja spotkała się z eugeniką. Auschwitz-Birkenau stanowi rezultat systemu opartego na ideologii narodowego socjalizmu, która oznaczała deptanie godności człowieka jako obrazu Boga. Dość podobnie postępował również inny totalitaryzm, a mianowicie komunizm, który także zebrał wielomilionowe śmiertelne żniwo.

2. Były KL Auschwitz-Birkenau jest odwiedzany corocznie przez setki tysięcy osób. Wśród odwiedzających byli również trzej ostatni papieże.

Święty Jan Paweł II nawiedził Auschwitz-Birkenau podczas pierwszej pielgrzymki do Polski (7.06.1979). Na terenie Auschwitz I przekroczył w skupieniu bramę obozową z napisem „Arbeit macht frei”, nawiedził celę śmierci św. Maksymiliana Marii Kolbego i modlił się na dziedzińcu bloku nr 11, na którym rozstrzeliwano więźniów. Następnie udał się do Brzezinki, gdzie sprawował Mszę Świętą i w homilii powiedział: „Zatrzymam się wraz z wami, drodzy uczestnicy tego spotkania, na chwilę przy tablicy z napisem w języku hebrajskim. Napis ten wywołuje wspomnienie narodu, którego synów i córki przeznaczono na całkowitą eksterminację. Naród ten początek swój bierze od Abrahama, który ‘jest ojcem wiary naszej’ (por. Rz 4,12), jak się wyraził Paweł z Tarsu. Ten to naród, który otrzymał od Boga Jahwe przykazanie «Nie zabijaj», w szczególnej mierze doświadczył na sobie zabijania. [...] Nigdy jeden naród nie może się rozwijać kosztem drugiego, nie może rozwijać się za cenę drugiego, za cenę jego uzależnienia, podboju, zniewolenia, za cenę jego eksploatacji, za cenę jego śmierci”.

Papież Benedykt XVI przeszedł samotnie przez bramę obozową (28.05.2006) podczas nabożeństwa przy Międzynarodowym Pomniku Męczeństwa Narodów na terenie Auschwitz-Birkenau wygłosił przemówienie, w którym mówiąc o tragedii narodu żydowskiego, podkreślił: „Tak jak Jan Paweł II przeszedłem przed rzędem tablic, które w różnych językach upamiętniają zamordowanych. Jedną z nich

jest tablica z napisem w języku hebrajskim. Władze Trzeciej Rzeszy chciały całkowicie zniżyć naród żydowski; wyeliminować go z grona narodów ziemi. [...] W istocie, bezwzględni zbrodniarze unicestwiający ten naród, zamierzali zabić Boga, który powołał Abrahama, a przemawiając na Górze Syjon, ustanowił zasadnicze kryteria postępowania ludzkości, obowiązujące na wieki. [...] Wyniszczając Izrael, chcieli w rzeczywistości wyrwać korzenie wiary chrześcijańskiej i zastąpić ją przez siebie stworzoną wiarą w panowanie człowieka – człowieka mocnego. [...] Tak, te tablice upamiętniają losy nieprzeliczonych rzesz ludzi. Ci ludzie wstrząsają naszą pamięcią, wstrząsają naszym sercem. Nie chcą wywoływać w nas nienawiści, ale raczej pokazują, jak straszne jest dzieło nienawiści”.

Papież Franciszek podczas wizyty w byłym KL Auschwitz-Birkenau (29.07.2016) szedł śladami obydwu swoich poprzedników. Nie wygłosił żadnego przemówienia, ale jego milcząca obecność była bardzo wymowna. W księdze pamiątkowej Ojciec Święty dokonał wpisu: „Panie miej miłosierdzie nad Twym ludem! Panie przebacz tak wielkie okrucieństwo!”. Swój pobyt zakończył modlitwą przy Pomniku Męczeństwa Narodów.

3. Kilka dni temu Papież Franciszek zaapelował: „Rocznica niewymownego okrucieństwa, którą ludzkość odkryła 75 lat temu, wzywa nas do zatrzymania się, aby zamilknąć i powrócić do pamięci. Potrzebujemy tego, aby nie stać się obojętnymi” (Przemówienie do delegacji Centrum Szymona Wiesenthala, 20 stycznia 2020 roku).

Rocznica 75 lat, które upływają od wyzwolenia KL Auschwitz-Birkenau, w duchu słów Papieża Franciszka, zobowiązuje nas do głośnego sprzeciwu wobec wszelkich przejawów deptania godności człowieka: rasizmu, ksenofobii i antysemityzmu. W tę rocznicę apelujemy do współczesnego świata o pojednanie i pokój, o poszanowanie prawa każdego narodu do istnienia oraz do wolności, niepodległości i zachowania własnej kultury. Nie możemy pozwolić, aby prawda była ignorowana lub manipulowana dla doraźnych potrzeb politycznych. Ten apel jest niezmiernie ważny teraz, bo – mimo dramatycznych doświadczeń przeszłości – świat, w którym żyjemy, ciągle podlega nowym zagrożeniom i przejawom przemocy. Nadal mają miejsce okrutne wojny, przypadki ludobójstwa, prześladowania, różne formy fanatyzmu, mimo iż historia uczy nas, że przemoc nigdy nie prowadzi do pokoju, lecz sprawia kolejną przemoc i śmierć.

4. Trzeba przypomnieć, że chociaż po II wojnie światowej pojednanie między narodami wydawało się po ludzku niemożliwe, to jednak – zjednoczeni w miłości do Jezusa Chrystusa – potrafiliśmy przebaczać i prosić o przebaczenie. Świadectwem tego jest list biskupów polskich do biskupów niemieckich z 1965 roku. Doświadczenia z przeszłości uczą, jak ważne i owocne jest budowanie Europy narodów pojednanych i wybaczących sobie nawzajem.

27 stycznia o godzinie 15.00, czyli w godzinie wyzwolenia KL Auschwitz-Birkenau, zapalmy świecę i pomódlmy się za ludzi pomordowanych w obozach zagłady z wszystkich narodowości i wyznań oraz za ich bliskich. Niech nasza modlitwa pogłębi pojednanie i braterstwo, którego przeciwieństwem jest wrogość oraz niszczycielskie konflikty i podsycane nieporozumienia. Niech zwycięża w nas moc miłości Jezusa Chrystusa.

Kard. Angelo BAGNASCO
Przewodniczący Rady Konferencji Episkopatów Europy (CCEE)

Kard. Jean-Claude HOLLERICH
Przewodniczący Komisji Episkopatów Wspólnoty Europejskiej (COMECE)

Kard. Vincent NICHOLS
Wiceprzewodniczący Rady Konferencji Episkopatów Europy (CCEE)

Abp Stanisław GADECKI
Wiceprzewodniczący Rady Konferencji Episkopatów Europy (CCEE)

Genewa, Bruksela, Londyn, Warszawa, 25 stycznia 2020 r.